

AVRUPA BİRLİĞİ VE SOSYAL POLİTİKA (*)

Yrd. Doç. Dr. Veysel BOZKURT
U.Ü.İ.İ.B.F. Öğretim Üyesi

1. Avrupa'nın Bütünleşmesi ve Sosyal Politikanın Önemi

A) Avrupa'nın Bütünleşmesine Kısa Bir Bakış

II. Dünya Savaşı'nın sonrasında Avrupa'da bölgesel bütünleşme hareketleri hız kazanmıştır. Gerek siyasi, gerekse ekonomik sebeplerle kurulan Avrupa Toplulukları ise bu hareketler içinde en başarılıları olmuştur.

Avrupa birliği örgütlerinden ilki, 1951 yılında Paris Antlaşması ile kurulan "Avrupa Kömür Çelik Topluluğu" dur. Diğerleri ise, 1957 yılında Roma Antlaşması ile kurulan "Avrupa Ekonomik Topluluğu" ve "Avrupa Atom Enerji Topluluğu" dur. Daha sonra bu Toplulukların organları (kurumları) Birleşme Antlaşması (Merger Treaty) ile tek bir çatı altında toplanmıştır. Maastricht Antlaşması sonrasında ise faaliyet alanı daha da genişletilerek Avrupa Birliği (AB) adını almıştır.

Avrupa birliği, uluslarüstü (supranational) bir karaktere sahiptir. Aldıkları kararlar üyeleri bağlayıcıdır ve ulusal otoritelerden bağımsız çalışan memurlarının yanı sıra, kendi bağımsız bütçe kaynakları ile yasama, yürütme ve yargı fonksiyonlarını yerine getiren organları vardır.

Avrupa birliği kurulduğu tarihten itibaren zaman zaman önemli krizler atlatmış olsa da, bugün bütünleşme sürecinde oldukça büyük bir mesafe katetmiştir. Başlangıçta altı üyeye sahip olmasına karşılık, bugün 12 üyeye ulaşmıştır. Ayrıca üyelik için aralarında Türkiye'nin de bulunduğu çok sayıda ülke sırada beklemektedir. 1995 yılından sonra da AB yeni üyeler olarak yoluna devam etme kararı almıştır.

Ayrıca AB kuruluş tarihinden itibaren, sadece ekonomik alanda değil; aynı zamanda siyasi ve sosyal alanda da bütünleşme yolunda önemli teşebbüslerde bulunmuştur.

---

* Bu çalışma, Maastricht Antlaşması öncesinde kaleme alınmıştır; ancak Antlaşmanın imzalanmasından sonra üzerinde yeniden düzenlemeler yapılmıştır.

B) Bölgesel Bütünleşmede Sosyal Politikanın Önemi

Tam bir ekonomik ve siyasi bütünleşmeyi amaçlayan AB örneğindeki bir bütünleşme hareketinin sosyal boyutu ihmal etmesi, hedeflerinin yerine getirilmesi bakımından mümkün değildir.

Birincisi bütün ekonomik faaliyetlerin amacı, refahın artırılmasıdır. Dolayısıyla doğrudan sosyal bir amaç zikredilmemiş olsa bile, ekonomik bir bütünleşme amacı, aynı zamanda sosyal alanda da önemli etkilere sahip olacaktır. Öte yandan ekonomik bütünleşme sürecinde, sosyal politika alanında düzenlemelerin yapılmasını zorunlu kılacak çok daha önemli bir sebep de “sosyal damping” dır. Eğer ekonomik bütünleşme hareketinin üyesi ülkeler kendi aralarında sosyal alanda bir uyum yoksa ticaretin yönünde bir sapma olacaktır. Bir diğer ifade ile ekonomik bütünleşme sürecinde, eğer üye ülkelerde sosyal haklar karşılıklı uyumlaştırılmazsa sermaye ücretlerin ve sosyal hakların düşük olduğu bölgelere kayacaktır. Bu da bütünleşme sürecinde sosyal hakların yüksek olduğu ülkelerin çalışanlarının refah kaybına; bir diğer ifade ile bu ülkelerde “sosyal damping” e yol açacaktır.

Nitekim 1992 yılında ilk referandumda Danimarka kamuoyunun Maastricht Antlaşmasına hayır demesinin en önemli sebeplerinden birisi de, ileri düzeyde bir bütünleşme ile, refahın yüksek olduğu Danimarka’da doğabilecek refah kaybı; yani sosyal damping endişesidir.

Dolayısıyla tam bir ekonomik ve siyasi bütünleşmenin gerçekleştirilebilmesi için sosyal politika alanına ilişkin düzenlemelerin yapılması bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır.

Avrupa Topluluklarını kuran Antlaşmalarda bu doğrultuda bir takım düzenlemeleri beraberinde gelmiştir.

2. AB’de Sosyal Politikanın Yasal Çerçevesi

A) Avrupa Demir Çelik Topluluğu Ve Sosyal Hakları

Avrupa Birliklerinin ilki olan 1951 yılında kurulan Avrupa Kömür Çelik Topluluğunu kuran Paris Antlaşması, sosyal politikaya ilişkin olarak 3.maddede “İşçilerin çalışma koşulları ve yaşama seviyelerinin yükseltilmesi”nin amaçlandığı belirtilmiştir.

Yine Paris Antlaşması “İşçilerin, mevcut olan veya yeni kurulacak endüstrilerde pazar imkanlarına ve teknik değişikliklere bağlı olarak yeniden istihdam edilebileceklerini” (m. 46) ve kömür çelik endüstrisinde iş güvenliği alanında araştırmaların teşvikini belirtmektedir. (m. 55).

Antlaşmanın 56. maddesinde ise yeni teknolojilerin kullanımıyla ortaya çıkacak işsizliğin ortadan kaldırılmasına yönelik olarak işçilerin mesleki eğitiminden geçmelerini ve yeni işe yerleştirilmesinde maddi yardım yapılmasının yanında yeni işler yaratacak programların mali yönden desteklenmesini öngörmektedir.

Bunun yanında Antlaşmanın 68. maddeleri kömür ve çelik söktöründe çalışan işçilere ücret garantisi getirirken, 69 madde işçilerin serbest dolaşım ve sosyal güvenlik hakkındadır.

B) Avrupa Atom Enerji Topluluğu Ve Sosyal Hükümler

Roma Antlaşması ile kurulan Avrupa Atom Enerjisi Topluluğunun 30-39. maddeleri sosyal politika konusuna ayrılmıştır. Özetle burada çalışanların korunması ve özellikle ilgili sektördeki işçilerin zararlı ışınlar almalarının engellenmesi öngörülmüştür.

Ayrıca kurucu Andlaşmanın 1. maddesinde üye ülkelerdeki çalışma standartlarının yükseltilmesini öngördüğünü belirtmiştir.

C) Avrupa Ekonomik Topluluğu ve Sosyal Politikaya İlişkin Hükümler.

Avrupa Ekonomik Topluğu herşeyden önce adından da anlaşılacağı üzere ekonomik bir topluluktur. Ancak AET'yi kuran Antlaşma AKÇT'da olduğu gibi, sosyal ve siyasal bir takım hükümleri de ihtiva etmektedir.

Antlaşma daha giriş bölümünde çalışma şartlarının iyileştirilmesini öngörmektedir.

Ayrıca Antlaşma şu konularda düzenlemeler getirmektedir:

- a) İşçilerin serbest dolaşımının gerçekleştirilmesi ve sosyal güvenlik haklarından faydalanmaları hakkına somut olmaları (m. 48, 49 ve 51);
- b) Ortak programlar altında genç işçilerin değişiminin garanti edilmesi (m. 50)
- c) Sosyal politika konularında üye olabilmesi ve karşılıklı uyumun sağlanması (m. 117 ve 118)
- d) Aynı işi yapmakta olan kadın ve erkek için eşit ödeme bulunması ilkesi (m 119)
- e) Avrupa sosyal fonu kurularak Topluluk içinde istihdam fırsatlarının artırılması ve Topluluk gerek coğrafi gerekse mesleki mobilitenin teşviki
- f) Toplulukta mesleki eğitimin genel bir prensip olarak uygulanması (m. 128) Topluluğu kuran Roma Antlaşması daha

sonra 1987 yılında Tek Avrupa Senedi ile revize edilmiştir. Tek Senet sosyal politikaya ilişkin olarak ise karar sürecinde nitelikli çoğunluk ilkesinin kabulünü öngörmüştür.

Yine Toplulukta sosyal boyuta ilişkin mevzuatı oluşturan bir başka önemli belge ise "AT Çalışanları Temel Sosyal Haklar Şartı"dır. Bu belge Topluluğun kurucu Antlaşmasına paralel olarak bazı düzenlemeler getirmiştir. Sosyal Şartın içerdiği konular ana başlıkları ile aşağıdaki gibidir:

- a) Serbest dolaşım hakkı.
- b) İstihdam ve ücretler.
- c) Yaşama ve çalışma şartlarının iyileştirilmesi hakkı.
- d) Sosyal güvenlik hakkı.
- e) Örgütlenme ve toplu pazarlık hakkı.
- f) Mesleki eğitim hakkı.
- g) Kadın ve erkeklere eşit muamele hakkı.
- h) İşçilere bilgi verme, danışma ve yönetime katılma hakkı.
- ı) İş yerinde, sağlık ve güvenliğin sağlanması hakkı.
- i) Çocukların ve yetişkinlerin korunması hakkı.
- k) Yaşlıların korunması hakkı.
- l) Özürlülerin korunması hakkı.

Daha sonra Sosyal Şartın uygulanmasına ilişkin başka teşebbüslerde bulunmuştur. Sosyal şart bugün Topluluğun bir üyesi (İngiltere) hariç, diğer 11 üye tarafından onaylanmış bulunmaktadır.

Ayrıca Birliğin mevzuatını revize eden Maastrichi Antlaşması da sosyal politikaya ilişkin yeni bazı düzenlemeler gerektirmiştir. Bu konu ayrı bir başlık halinde ayrıca ele alınacaktır.

3 — AB'DE SOSYAL POLİTİKANIN MALİ ARAÇLARI: FONLAR

A) Avrupa Sosyal Fonu

AT'de sosyal politikanın mali araçlarının başında Sosyal Fon gelmektedir. Roma Antlaşmasınının 123. maddesinde kurulması öngörülen Sosyal Fon, işçilerin çalışma ve yaşama şanslarını yükseltmeyi amaçlayanın yanısıra, istihdam imkanlarını da artırılmasını hedeflemektedir.

Ayrıca Sosyal Fonun amaçları arasında, işsizlikle etkin bir şekilde mücadele ederek, tam bir ekonomik ve sosyal bütünleşmeye yardımcı olmak da vardır.

Sosyal Fon işsiz kalanlara, işlerini değiştirenlere ve bir yerden başka yere göçenlere iş sağlanmasında yardımcı olmak amacıyla mesleki eğitim programlarına katkıda bulunmaktadır. Yine Sosyal Fon endüstriyel ilişkilerin taraflarınca oluşturulan bir komitece yönetilmektedir.

Sosyal Fon aracılığıyla yapılacak yardımın şartlarını şu şekilde ortaya konulmuştur. (TİSK, s. 22):

- a) Tarım tekstil ve giyim sektöründe ayrılmak isteyenlere,
- b) Göçmen işçilerine
- c) 25 yaşın altındaki işçilere yada iş arayanlara,
- d) Kadınlara,
- e) Sakat ve malüllere gerekli mesleki eğitimi vermek ve önlemleri almaktır.

Bunun Yanısıra Sosyal Fon;

- a) Topluluğun geri kalmış bölgesine
- b) Sanayi sektörünün gerilemekte olduğu bölgelerde
- c) Teknolojik yeniliklere uyum sağlanması
- d) Bazı şirketlerin karşılaştıkları zorlukların çözülmesine
- e) Sakatlara, yaşlı işçilere ve 35 yaşın üzerindeki kadınlara yardım yapılması öngörülmüştür.

Fon kaynaklarının önemli bir kısmını 25 yaşın altındaki işsiz gençlere ayırmaktadır.

Çünkü 25 yaşın altındaki işsiz kitle yüzde 17,5 ile topluluk ortalamasının çok üzerindedir. (Eurostat, s. 50)

Son Fonun yardımda bulunduğu öncelikli yöreler arasında Portekiz, Yunanistan, İrlandanın bütünüyle İtalya, İngiltere, İspanyanın az gelişmiş yöreleri bulunmaktadır. Sosyal Fonla yardım alabilmek için kamu kuruluşlarını veya üye devletlerin talepte bulunabilmesi gerekmektedir. Fon, talep edilen miktarı yüzde 50 sini karşılar. İşçilerine işsizlik yada mesleklerle ve yer değiştirme hallerinde ödemelerde bulunur. (12 A. M. 125)

Kurulduğu tarihten itibaren Sosyal Fonda muhtelif defalar değişiklikler yapılarak Fonun faaliyet alanı genişletilmiştir örneğin 1983 yılında konseyin aldığı bir kararla Sosyal Fonun faaliyet alanları şu şekilde belirlenmiştir: (TİSK, s. 22)

- a) Uzun süreli işsiz kalanlar
- b) Kadınlar

- c) Çalışmak isteyen sakatlar
- d) Topluluk içinde serbest dolaşım yapan topluluk üyesi ülkelerin vatandaşları aileleriyle birlikte yerleşen Topluluk dış ülkelerden gelen göçmenlerin istihdam edilmesi,
- e) Yeni teknolojilerin ve yönetim tekniklerinin kullanılması sonucu doğan işçilerin eğitim sorunlarının çözülmesi,
- f) Mesleki eğitim ve istihdam konusunda uzman kişilerin ve kuruluşların istihdamının artırılmasına yönelik faaliyetlerinin geliştirilmesi.

Özetle belirtilmesi gerekirse 4 milyon ECU'nan üzerindeki bütçesiyle Sosyal Fon, işsizlikle mücadelede önemli sayılabilecek bir araçtır.

B) Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu (F.E.D.E.R)

1975 yılında kurulmuştur. Amacı birlik üyesi ülkeler arasında bölgeler arası dengesizlikleri azaltarak, geri kalmış bölgeleri teşvik etmektedir. Fon geriliyen sanayi bölgelerine yatırım yaparak, bu bölgelerde istihdam artışını sağlamayı amaçlamaktadır.

Bölgesel Kalkınma Fonu, 1985 yılından itibaren aşağıdaki türde programları desteklemiştir: (Dülger, S. 100)

1. Topluluk programları (ya da Toplum Kalkınması Programları)
2. Milli Programlar
3. Bireysel yatırım programları
4. Küçük ve orta ölçekli firma projeleri
5. Özel bölgesel kalkınma programları

Uygulamada Sosyal Fondan faydalanan bütün bölgeler aynı zamanda bölgesel kalkınma fonundan da faydalanmışlardır. (Barışık, S. 24) Bir diğer ifade ile işçilere yardım yapılan bölgeler ile bu fonun yardım yaptığı bölgeler aynıdır.

Ayrıca fon şunlarıda desteklemektedir:

1. Alt yapı yatırımları (Yollar, barajlar, su kanalları v.s.)
2. Sanayi küçük sanayi ve hizmetler sektöründeki verimli yatırımlar.,
3. İstihdam ve bölge potansiyeli açısından küçük ve orta büyüklükteki yardımda bulunmaktadır.

C) Avrupa Yatırım Bankası

Topluluğu kuran Roma Antlaşmasının 129. maddesi bir Avrupa Yatırım Bankasının kurulmasını öngörmüştür. 130. madde de ise bu bankanın görevleri şöyle belirlenmiştir:

“Avrupa Yatırım Bankasının görevi; sermaye piyasalarına ve öz kaynaklarına başvurarak Topluluğun yararına olarak Ortak Pazarın dengeli ve engellenmeden kalkınmasına yardım etmektedir. Bu amaçla Banka, kazanç amacı gütmeksizin ödünçler ve garantiler vererek ekonominin tüm sektörlerinde aşağıdaki projelerin finansmanını kolaylaştırmıştır.

a) Az gelişmiş bölgelerin geliştirilmesini amaçlayan projeler.

b) Ortak Pazarın giderek kurulması gereği olarak, genişliği ya da niteliği bakımından üye devletlerin her birinde bulunan çeşitli finansman yollarıyla tamamen karşılanamayan, işletmelerin modernleştirilmesini ve başka üretime dönüştürülmesini veya yeni iş olanaklarının yaratılmasını amaçlayan projeler.

c) Bir çok üye devletin ortak yararına olup da, genişliğin yada niteliği bakımından üye devletlerin her birinde bulunan çeşitli finansman yollarıyla tamamen karşılanamayan projeler.

Avrupa Yatırım Bankası, gerek bölgeler arası düzensizliklerin kaldırılmasını desteklenmesi, gerekse istihdamı teşvik etmesi dolayısıyla sosyal politikaların uygulanmasında önemli bir kurumdur. Ayrıca Avrupa Yatırım Bankası kar gayesi gütmaz.

D) Avrupa Tarımsal Yönlendirme Ve Garanti Fonu

Bu fonun iki amacı vardır:

1. Tarımın modernleştirilmesini finanse etmek, Bir diğer ifade ile yönlendirme fonksiyonunu yerine getirmek,
2. Çifliklere gelirlerini garanti etmektir.

Fon, modernleşme, rasyonalizasyon, tarımsal eğitim ve tarımsal işletmeleri terkedenlerin zararlarını ödeme gibi yollarla, tarımcılar arasında eşitsizliği gidermeyi ve çiftliklerin refah düzeyi arttırmayı amaçlamıştır. (Baraşık, s. 24)

Özetle belirtmek gerekirse fonlar AB’de sosyal politikaların uygulanmasında en önemli mali araçları oluşturmaktadır. Yine bu fonlar (tam üyelik halinde) Türkiye açısından da büyük ölçüde faydalanabileceği oldukça önemli vasıtalarlardır.

4. AB'de Temel Sosyal Politika Hedefleri

A) İşçilerin Serbest Dolaşım

Roma Antlaşmasının sosyal politikaya ilişkin en önemli düzenlemelerin başında serbest dolaşım konusu gelmektedir.

Anlaşmanın 48, 49, 50 ve 51. maddeleri işçilerin serbest dolaşımı konusunda ayrılmıştır ve istihdamda, ödemeler (remuneration) ile çalışma koşullarında üye ülkelerin işçileri arasında herhangi bir ayırım yapılması yasaklanmıştır.

Serbest dolaşım şunları kapsamaktadır:

1. Açık işlere başvurma
2. Çalışmak amacıyla üye ülkelerin topraklarında serbestçe yer değiştirme
3. Kanun tüzük ve yönetim faaliyetlerince düzenlenen ulusal otoritelerin istihdam politikaları doğrultusunda çalışma amacıyla kalabilmek
4. İşin tamamlanmasından sonra Komisyonun yaptığı düzenlemeler doğrultusunda, o Birlik ülkesinde kalabilmektir.

Yine Antlaşmanın 49. maddesi serbest dolaşımın uygulamaya geçirilmesinin sorumluluğunu Birliğin karar organı olan Konseye vermiştir. Konsey Komisyonun teklifi ile Avrupa parlamantosunu, Ekonomik ve sosyal Komiteyle işbirliği içerisinde nitelikli çoğunluk (qualified majority) ile bu doğrultuda gerekli düzenlemeler yapar. Ancak bu çabaların yerine getirilmesinde ulusal istihdam çalışmaları arasında yakın iş birliğinin sağlanması ve ulusal mevzuatlardaki engellerin kaldırılması öngörülmüştür.

Toplulukta roma Antlaşmasına paralel olarak, sonraki yıllarda önemli adımlar atılmıştır. İlk adım bu doğrultuda 1961 yılında hazırlanan tüzüktür. Bundan başka 1964 ve 1968'de serbest dolaşıma ilişkin yeni düzenlemeler yapılmıştır. (TİSK s. 28-31) 1968 de yapılan düzenleme ile Birlikde;

1. Yerli işçilere işe alma öncelik hakkının tamamen kaldırılması,
2. Diğer üye devlet uyruklu işçiler için, çalışma iznine sahip olma koşulunun aranmaması,
3. Üye devletlerin kendi koyacağı kriterlerce belirlenecek baş işleri arama zorunluluğunu üye olmayan devlet uyruklarına getirilmesi öngörülmüştür.

Antlaşmanın 50. maddesi ise, üye ülkelerin ortak programlar çerçevesi içinde genç işçilerin değişim programlarının desteklenmesi öngörülmüştür.

B) Serbest Dolaşım ve Sosyal Güvenlik

Roma Antlaşmasının 51. maddesi Konseyin Komisyondan gelen teklifi oybirliği ile onaylayarak, sosyal güvenlik alanında bazı önlemleri adapte etme hakkına sahip olduğunu belirtmektedir. Bunun birlik üyesi ülkelerden gelen göçmen işçilerin yanısıra onların ailelerini de kapsadığını belirtmektedir. Ayrıca çalışma sürelerinin birleştirilerek üye ülkelerde oturanlara sigortalılık hakkının tanınması ve bir diğer birlik ülkesinde emekli olabilmesi öngörülmüştür.

Ayrıca sosyal güvenliğine ilişkin olarak şu konularda düzenlemeler yapılmıştır. (TİSK, S. 32)

1. Hastalık ve analık halleri
2. Hastalıklı olma hallerine bağlı haklar
3. Yaşlılığailişkin haklar
4. Ölen işçinin sağ kalan yakınlarının hakları
5. İş kazası ve meslek hastalıklarına bağlı haklar
6. Ölüm tazminatları
7. İşsizliğe ilişkin haklar
8. Aile ile ilgili haklar

Özellikle tam bir bütünleşmeyi amaçlayan AB'de sosyal güvenlik oldukça önemli bir yere sahiptir. Nitekim 1989 yılında ilan edilen Avrupa Toplulukları Sosyal Şartı da bütün Topluluk vatandaşlarının sosyal güvenlik haklarından yararlanmalarını öngörmüştür. Ancak bugün Toplulukta (yeni adıyla Birlikte) tek ve genel kabul gören, sosyal güvenlikten bahsetmek mümkün değildir.

Ayrıca Roma Antlaşmasına göre göçmen işçilerin birlikte iş ve işçi bulma kurumunun imkanlarından o ülkenin vatandaşları gibi faydalanma hakkına sahiptirler. Bu başka ifade ile ayrıma tabi tutmaları yasaklanmıştır.

Ancak bütün bu düzenlemeler Toplulukta serbest dolaşımın önündeki engelleri kaldırmaya yetmemiştir. (bk. Comission, s. 29) Ayrıca dil, büyük bir engel olarak varlığını sürdürmektedir. Bu ise sadece mevzuatla düzenlenebilecek bir sorun değildir.

C) Çalışanların Yaşama ve Çalışma Koşullarının İyileştirilmesi :

Roma Antlaşmasının daha giriş bölümünde üye ülke halklarının yaşama ve çalışma şartlarının iyileştirilmesi temel amaç olarak belirtilmiştir.

Yine bu doğrultuda düzenlenen 117. maddede, hukuki ve idari hükümleri birbirine yakınlaştırılarak, sosyal sistemlerin karşılıklı uyumlaştırılması öngörülmüştür.

118. madde ise Komisyonun, genel amaçlara ters düşmeksizin üye devletler arasında yakın işbirliğini özellikle şu alanlarda güçlendirilmek için çalışmalar yapması öngörülmüştür.

- İstihdam,
- İş hukuku ve çalışma koşulları,
- Mesleki eğitimin geliştirilmesi,
- Sosyal güvenlik,
- Meslek hastalıklarına ve kazalarına karşı koruma,
- İşçi ve işverenler arasında toplu pazarlık ve örgütlenme hakları.

Yine aynı maddeye göre komisyon uluslararası örgütlerin görüşlerini alarak, üye devletlerle yakın ilişki içinde sürdürür ve bu doğrultuda tekliflerini hazırlamadan önce Ekonomik ve sosyal Komiteye de danışır.

D) Eşit Ücret

Topluluğun çalışma ve yaşama şartlarını iyileştirmeye yönelik en önemli düzenlemelerin başında, aynı işi yapan kadın ve erkeklere eşit ücret ödenmesi ilkeleri gelmektedir (M. 119).

Bu konuda Sosyal Şartta, Roma Antlaşmasına paralel düzenlemeler getirmiştir. Ancak uygulamada, diğer bir çok Topluluk ülkesinde olduğu gibi Toplulukta da kadınlarla erkekler arasında, kadınlar aleyhine oldukça önemli oranda farkların mevcudiyeti devam etmektedir. Kadınlar arasında işsizlik ve part-time çalışma oranı daha yüksek ve işyerlerinde üst kademelere gelme şansları daha düşüktür. (Commission, s. 25-6)

Özetle belirtmek gerekirse, Toplulukta kadınlarla erkekler arasında eşitliğin sağlanmasında, ve Roma Antlaşmasında getirilen düzenlemeler vede bu doğrultuda çıkarılan yönergeler ya da programlar yeterli olabilmıştır.

E) Diğer Konular

Toplulukta işletmelerin el değiştirmesi, işverenlerin ücretleri ödeyemez duruma düşmesi gibi durumlarda işçilere bilgi verme, yönetime katılma, işçi sağlığı ve iş güvenliği gibi konularda işçileri korumaya yönelik düzenlemeler getirmiştir.

Ayrıca yukarıda anılan konuların dışında ayrıca sosyal alanda, mesleki eğitim, aile, konut, çevre tüketicilerin korunması gibi konularda asgari Topluluk standartlarının oluşturulması amaçlanmıştır.

Ancak heterojen yapıya sahip olan Topluluk ülkeleri arasında, bugün gerek gelişmişlik düzeyi bakımından gerekse sosyal politikaya ilişkin uygulamalarda aralarında büyük farklar vardır. Dolayısıyla bazı ülkeler Topluluk sosyal standartlarının oluşturulması yolunda baskıda bulunurlarken, rekabet şansı hisseten zayıf ülkeler bu konularda karşı tavır sergilemektedirler.

5. Maastricht Anlaşması ve Sosyal Politika

1950'li yılların başında Birlik önemli bir teşebbüste bulunarak, Avrupa birliğini tesis etmeye yönelik Maastricht Antlaşması Kasım 93'de üye ülkeler tarafından onaylanarak yürürlüğe girmiştir. Antlaşma Topluluğun etkinliğini ve faaliyet alanını oldukça genişletmiştir.

Paris ve Roma Antlaşmalarında önemli değişiklikler yapan Maastricht Antlaşması sosyal politikaya ilişkin de bazı yeni düzenlemeler getirmiştir.

Maastricht Antlaşmasının sosyal politika alanında getirmiş olduğu en önemli düzenleme, bazı alanlarda karar süresini kolaylaştırarak daha çok nitelikli çoğunluk yönetiminin kullanılmasını öngörmüş olmasıdır.

Ancak Maastricht Anlaşmasında yukarıda özetle belirtilen Topluluğun sosyal politikaya ilişkin genelge temel ilkelerden bir sapma söz konusu değil. Maastricht Antlaşmasında Sosyal Şartın hükümlerine harelal "sosyal diyalog" kurumun güçlendirirken "öğretim mesleki eğitim ve gençlik", "kamu sağlığı", "tüketicilerin korunması", "kültür", "ekonomik ve sosyal bütünleşme" gibi konular yeniden düzenlenmiştir.

Özetle İngiltere gibi bir takım ülkelerin Topluluk düzeyinde sosyal politikaya ilişkin düzenlemeler yapılmasına karşı çıkmalarına rağmen bu gün Topluluk sosyal alanda oldukça önemli mesafeler katetmiş bulunmaktadır.

Kaynakça

- Avrupa Birliğini Kuran Antlaşma(Maastricht Antlaşması) İKV. Yayınları İstanbul, 1989
- BARIŞIK, A.; Avrupa Topluluğunun Sosyal Politikası, AUTUM, Ankara 1988
- BOZKURT, V.; Türkiye ve Avrupa Topluluğu, Ađaç Yayınları, İstanbul 1992
- BOZKURT, V.; AT'de İç Pazarın Tamamlanmasının Sosyal Boyutu, Sosyal Siyaset Dergisi, C. 1, S. 12
- Comission Of European Communities, 1992, The Social Dimenion, 1990 Luxemburg
- DÜLGER, İ.; Avrupa Topluluğu Sosyal Politika, Geçiş Dönemi Özellikleri ve 21. Yüzyılda Hedef Alınan Toplum, DPT Yayınları, Ankara, 1991.
- Eurostat, A Social Potrait Of Europe, Luxemburg, 1991
- The Social Policy Of European Community, European Documentatian, Luxemburg, 1989
- TİSK, Sosyal Yönleriyle Avrupa Topluluğu, Ankara, 1989
- Treasties Establishing The European Communities, Luxenburg, 1987